

PUSTKA (31) sb f

[sg G pustki.] ◇ pl N pustki (10). ◇ G pustek (4). ◇ A pustki (9). ◇ I pustkami (2). ◇ L pustkach (6); -ach (2), -äch (2), -(a)ch (2); -ach *GrabowSet*; -äch *LubPs*; -ach : -äch *SkarŻyw* (1:1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI(XVII; wstawka z XVII) – XVIII w.

Miejsce, w którym nic nie ma albo nie ma tego, co powinno być (31) :

a. Puste wnętrze czegoś (7) :

Przen (1) : [ludzie więdzy mało bywają mądzy: bo GDZIE CIAŁO BARZO ROSCIE, TAM ROZVM MOC TRACI. A iako wielkich pułtek rozumem niemoże ozdobić/ ták tłufté ciało y brzuch wielki do káżdęy rzeczy przefzkodą. *CerGór* 152.]

Wyrażenie: »pustki w głowie« = *brak rozumu* (1): ZAcni to ząwždy ludzye/ byli Herburthowie/ Y rzadko pułtki znalazł/ między nimi w głowie. Pilnie ią ofadzali/ cnotą á bącznością *RejZwierz* 60v.

α. O braku pieniędzy (5) :

W porównaniu (1): Dofyc było wżęgo wczorą/ A dziś gdym weyżrzał do worą/ Ali pułtki iako w leśie *PudłFr* 22.

Fraza: »w mieszkoch pustki się zalągły« (1): Bo dzyerz ręce w kálecie/ ábyć nie ząziębły/ Ano fie w obu mieszkoch/ iuż pułtki zalągły. *RejZwierz* 136.

Wyrażenie: »w mieszku, w kalecie pustki« [szyk 2:1] (2:1): Tákże łobie po trofze/ łpołu przykradaia/ Aż w kalecie y w łkrzynce/ pułtki więc miewiaią. *RejZwierz* 137v; Ano gdyby fie był chciał z mieszkem obráchowác/ Bárzo w nim wielkie pułtki mogę rzec pachnęły *HistLan* D3; *WyprPl* A3v.

β. Dziura po czymś (1) : A gdy [stary człowiek] kęś w gębę włoży/ puł godziny żuie. Więc nákláda ná przodek iako owcá zgonin/ Ano przedlię nieśporo nie dobrze iuż o nim. Bo w kąciech dawno pułtki wypádły trzonowe/ Y przednie fie kołyżą też nie bárzo zdrowe. *RejWiz* 93; [Weźmi Pomorańcą/ á wykroy łzpuncík w wierzchołku/ iacy iżbyś mogł nim órodky z łokiem do połowice wybrác/ nápełń ony pułtki oleykem Bobkowym *SienHerb* 548b].

b. Miejsce bezludne; solitudo Cn (13) :

[Zwrot: »pustkami zostać«: Teras káždy łwą zálecaiac á cudzą gániać/ iedni drugie byfmy mufieli do łzczętu wybić/ żeby świat pułtkami zołtał *Respons Ev.*]

α. Pustkowie, teren niezagospodarowany, dziki, nieobsiane pole (13) : Sthym [ukradzionym tłumokiem] obay połchli wpułthky myedzy mlinem pana stharałkyego y heltowłkym *LibMal* 1554/183v, 1554/183v [2 r.]; Dwádziściá [!] lat w pułtkách ná dálekies pułzczy łam ieden przemięszkał [św. Antoni]. *SkarŻyw* 57 marg, 57; Kędy fie tráfi iżby pułtki zołtały/ tego łtrzedz áby nie gniły/ áni opalone były: bo łacwies ofádzić/ álbo przykryć/ álbo rozebrác/ niż znowu siedlić. *GostGosp* 26, 36; *KlonWor* 41; [Area Die Hoffłtadt pułty plác/ ábo Pułtki *ArtNom* H; ktora [rola] liezy między czwierzcią mlinarską z iedney strony, a z drugą [!] strony podle pustki *KsięgiSądWiej* 1591 nr 7074; *InwSzlachKal* 1596 nr 61].

W przeciwstawieniu: »pustka ... osiadłość« (1): Polłkie wciśnienie chłopkow ielł tákowe: iż dnia y nocy wolnych od robot á wciłku nie máiac/ w rodzaui łwym práwie włtawa: y łtąd we wsiach więcey pułtek niż łnadź ósiádłóści. *PowodPr* 71.

αα. *Obszar spustoszony, splądrowany* (4) : Włyszawłzy Belá iż ich [Tatarów] iuz niemáßz/ przyiechał do pułtek *BielKron* 302v; *StryjKron* 432; [Krzyżacy też wybráli byli inżzego Miłtrzá/ [...] Henryká z Widy/ ktory przyßzedł ná pułtki/ bo záßię Prułowie Pogáni pobráli wßyßtko Krzyżakom *BielKron* 1597 170].

W połączeniach szeregowych (2): *KochOdpr* Dv; á lud oßwiecony Wiárą [tj. Polacy – chrześcijanie]/ co czyni? żáłoßne pożogi/ Pułtki/ miecz/ wnießli ná domowe Bogi [tj. do Polski]. *GrochKal* 24.

c. *Budowle pozbawione mieszkańców lub użytkowników; ruiny; abiectae aedes* Cn (11) : [Przymiół] Roßcie poßpolicie na murzech albo na łtharych domiech/ iako łą pułtki *FalZioł* I 140a; *LubPs* X3v; Niech ná ziemi nie będzie wiek iego długi [...]. Synowie dom od domu chlebá niech proßzą/ A przed nędzą z oycowßkich pułtek łye noßzą. *KochPs* 168; *SkarŻyw* 374; *GrabowSet* Q2; [więcey pułtek álbo żáłoßkow niß budowania w tych czáßiech ßie przyczyniło *PowodKorab* 30; *ŁaszczOkulary* F2].

Zwrot: »stać pustkami« (2): Co murow y co zamkow dziś łtoi pułtkámi *RejZwierc* 247v; Y mußić dla téy woyny koßciół łtać pułtkámi [tj. nie ma w nim wiernych] *WyprPl* Cv.

Przen (1) : Ná ktorym fundámenćie/ Czárt łwe pánowánie Zbudował był/ á ißcie przyßięgłby był zá nie. Ze ták wiecznie łtać miáło w ßwoiey ozdobnoßci. [...] Lecß ßię ná tym omylił/ [...] Bo ten Bábilon iego/ y z náuką gaßnie. Rozwala go Duchem vłt/ łwych vkrzyżowány Kryßtuf Pan [...]. Szczęßliwy: kto to widzác zá czáfu pogody Wynoßi ßię s tych pułtek/ vchodząc przygody. Przenoßząc ßię w Kroleßtwo/ Kryßtá Páná *Grzegßm* Av.

α. *Z powodu straty bliskiej osoby* (3) :

Wyrażenie: »(szczyre) pustki w domu« (3): Wielkiß mi vczyniła pułtki w domu moim/ Moia droga Orßzulo/ tym zniknieniem ßwoim. Pełno nas/ á iákoby nikogo nie było: Iedną máluczką dußą ták wiele vbyło. *KochTr* 8, 9; Sprżatnęła cię bláda ßmierć/ [...] Włzyßtko záraz vpádło/ łzczyre pułtki w domu *WisznTr* 14.

Synonim: próżnoßć.

Cf PUSTNOßĆ, [PUSTOĆ], PUSTOßĆ, PUSTYNIA, PUSZCZA, 2. PUßCIZNA

AN